

Till Landsbygds-och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se.

Svar på remiss Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56), dnr LI2024/01638

Växa Sverige ser sammanfattningsvis mycket positivt på den remitterade utredningen. Många viktiga förslag lyfts fram, och det är angeläget att dessa tas vidare till genomförande. För en höjd konkurrenskraft, som kan leda till höjd konkurrenskraft, behövs denna bredd, och det är därför angeläget att kloka förslag genomförs. Växa stödjer därför LRFs svar.

Växa fokuserar i svaret på de områden som tydligt berör lantbruk med nötkreatur i någon form och som är viktigast för våra medlemmar. Övriga förslag kommer vi inte att kommentera. Detsamma gäller förslag som redan är helt eller delvis omhändertagna. Det betyder inte att de inte är viktiga.

I vårt svar prioriterar vi förslagen så att de som vi bedömer vara mest angelägna tas upp före de med lägre prioritet eller betydelse.

- **Förenkling och förbättring av reglerna för villkorad läkemedelsanvändning, ViLA:**

Att förenkla regelverket och minska administrationen för djurägarna vad gäller villkorad läkemedelsanvändning, ViLA, är ett av utredningens viktigaste förslag. ViLA bygger på ett förebyggande djurhälsoarbete, vilket främjar en god djurvälstånd i en lönsam och konkurrenskraftig produktion. Vi ser att det finns goda möjligheter att förenkla regelverket och därigenom ge fler mjölkföretagare möjlighet att ansluta till ViLA. Detta kan bidra både till att minska behovet av akut veterinärvård och ett långsiktigt förebyggande djurhälsoarbete i samarbete mellan djurhållare och veterinär. ViLA skapar incitament till ett effektivt förebyggande djurhälsoarbete och ökad kunskap på gård. Samtidigt kan man nå effekten att få bättre utnyttjande av veterinära resurser.

Prioriterade åtgärder för mjölkföretagare är därför att ta bort ingångskraven som utesluter 25 % av besättningarna och att utöka ViLA Mjolk med möjlighet till behandling av kalvningsförlamning. Att se över möjligheten att förlänga besöksintervallen i ViLA mjolk är också ett förslag som vi stödjer.

ViLA mjolk har funnits sedan 2016, alltså över nio år, och erfarenheterna är att det generellt fungerar väl. Det är också viktigt att nämna att det inte finns något som visar att ViLA mjolk har drivit mot en ökad antibiotikaförbrukning. Tvärtom

har ökad kunskap och att använda de veterinära resurserna som kunskapskälla och bollplank i det förebyggande arbetet visat sig fungera mycket bra. Det finns omfattande krav på dokumentation av behandlingarna i ViLA, och en väl fungerande e-tjänst för journalföringen av djurägarbehandlingarna är efterfrågat.

Växas försök där ett antal djurägare med ViLA mjölk har utbildats i att behandla kalvningsförflamning och genomföra sådana behandlingar på sammanlagt högst 250 kor pågår sedan slutet av 2024 och beräknas vara genomfört under 2025. Preliminära resultat ungefär halvvägs i projektet visar att det har fungerat bra att utbilda dessa djurägare i att genomföra behandlingen som innebär att ett kalkpreparat ges intravenöst. Inga allvarliga komplikationer i form av dödsfall under behandlingen eller som kan kopplas till injektionen har hittills förekommit. Djurägarna kontrollerar en rad inklusions- och exklusionskriterier innan en ko tas med i försöket, vilket också förefaller fungera väl. De lyssnar på hjärtat och i några fall har infusionen avbrutits innan hela flaskan givits, i linje med de instruktioner de fått. De djur som har en osäker diagnos eller kalvningsförflamning i kombination med annan sjukdom undersöks och behandlas av veterinär.

Återkopplingen från de gårdar som deltar i projektet och som har svarat på utsända enkäter under projektet har varit övervägande mycket positiv. Man ser ett stort värde i att kunna behandla djuren snabbare, vilket skapar förutsättningar för ett snabbare tillfrisknande, och de uppger att det har fungerat bra att genomföra behandlingarna. Ytterligare uppföljningar kommer göras både av lantbrukarnas bild och av erfarenheter från de veterinärer som är involverade i projektet. Behandling av kalvningsförflamning innebär ingen risk för ökade problem med rests substanser eller antibiotikaresistens.

- **Ändring av beteskravet så att mjölkkor i lösdrift undantas från beteskravet.**

Att införa en mer flexibel lagstiftning genom att ta bort reglerna som detaljreglerar när korna ska vistas ute minskar regelkrångel och administration för den enskilde bonden. Det finns inget land i Europa förutom Sverige som idag reglerar omfattningen av bete för kor i lösdriftsbesättningar. Detta snedvrider konkurrensen mellan svenska mjölkbönder och mjölkbönder i övriga EU, närmast Finland, Danmark och Tyskland som stadigt ökar exporten av sina produkter till Sverige.

- **Stärka det inhemska avelsarbetet**

I regeringens arbete med Sveriges nya livsmedelsstrategi bör vikten av att stärka det inhemska avelsarbetet, öka den genetiska kompetensen samt behovet av tillgång till svensk avels- och seminverksamhet för nötkreatur betonas.

Djurhållning och djurskydd viktiga delar för att främja en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion, en del av den övergripande målsättningen. Avelsarbetet glöms ofta trots att det är en viktig förutsättning för en djurhållning med friska, sunda nötkreatur som är anpassade till sina miljöer och har potential till en hög produktion. En lång livslängd är positivt för alla perspektiv av hållbarhet. Ett bra djurmaterial är en förutsättning för en lönsam produktion och bidrar därmed till företagarnas vilja att fortsätta/utöka. Genom

att utveckla avelsstrategier kan man bidra till att skapa mer resilienta system som är bättre rustade att hantera framtida utmaningar.

Sverige har under lång tid varit en föregångare i avel för friska djur. Detta har stor betydelse inte bara för ekonomi, utan också för djurvälstånd och för risken för uppkomst av antibiotikaresistens. Förutom genetisk kompetens krävs tillgång till relevant data, och därför är återinförandet av djursjukdata/djurhälsodata av stor vikt för avelsarbetet på nötkreatur.

Att upprätthålla det nationella avelsarbetet för nötkreatur är kostsamt, samtidigt som den internationella konkurrensen är stenhård. För att säkerställa att vi även i framtiden har en bondekontrollerad avel för kor bör berörda myndigheter tillse att avelsarbetet kan ta del av utvecklingsmedel via nationella fonder eller genom CAP. Ett bibehållet svenskt avelsarbete för kor är även en viktig beredskapsfaktor.

- **Tydliga uppdrag till myndigheter**

Det är viktigt att myndigheter ska ha tydliga uppdrag avseende produktionsfrämjande åtgärder, att minska djurägarnas administrativa börda och att öka samarbete mellan myndigheterna.

Trots att man under många år har pratat om regelförenkling har den administrativa bördan för lantbrukarna ökat. Det är ett stort antal regler att följa, alltmer dokumentation att sköta och många kontroller på gård.

Därför är det viktigt att regelförenkling blir genomförd och det på ett sätt som verkligen gör skillnad. Grunden i detta är att det ska vara lätt att göra rätt, inte minst genom att reglerna är enkla att förstå och följa. I detta ingår också att myndigheterna behöver få en tydligare rådgivande funktion, så att det blir tydligt vad som krävs för att uppnå reglerna.

Att samordna kontroller och regler för att underlätta för målgruppen kan vara en del i detta arbete. Idag har en lantbrukare regler från många olika myndigheter att förhålla sig till, och dessutom finns ofta regler inom samma område i flera dokument, till exempel då en EU-förordning kompletteras av svenska bestämmelser.

Vi är övertygade att det finns regler som kan tas bort, där detaljeringsgraden blivit högre än vad som är funktionellt eller rimligt. Ett sådant exempel är regler om läkemedel och villkorad läkemedelshantering, där den senaste ändringen innebar en stor ökning av regler, som i flera avseenden visat sig komplicerade att förstå och följa, både för lantbrukare och för veterinärer.

- **Statlig satsning på kreditgarantier eller annat finansiellt instrument om 1 miljard kronor för investering i stallar**

Det finns stora behov av medel för att modernisera befintliga stallar och för att bygga ut med fler stallplatser. Antalet förprovade platser når inte upp till det behov som krävs för att produktionens storlek ska vara långsiktigt hållbar utan

uppfyller bara cirka hälften av behovet. Det kan vara svårt för unga som saknar kapital att komma in i branschen, och även för befintliga att få lån, eftersom det handlar om så stora investeringar. Statliga kreditgarantier skulle stärka bankernas vilja att låna ut till lantbruket. I förlängningen skulle en sådan satsning kunna skapa en ökad livsmedelsproduktion och bättre beredskap. Det är viktigt att satsningar blir möjliga att genomföra i hela landet.

- **Höjd ersättningsnivå för djurvälståndersättningar, införande av fler djurvälståndersättningar mm**

Parallellt med kreditgarantier eller liknande satsning är det också viktigt med en ökad budget för investeringsstöden, och där en öronmärkning för uppbyggda system bör övervägas.

För gårdar som inte ställt om från uppbyggt till lösdrift finns ofta begränsningar i platsbundna resurser, vilket gör att besättningsstorleken inte kan öka i den omfattning som varit norm. De lösningar som erbjuds är dimensionerade efter större gårdar vilket gör att investeringarna blir för höga. Det behöver öronmärkas medel för dessa företag.

Att höja budgeten för investeringsstöd inom ökad konkurrenskraft är viktigt för att fler ska få ta del av stödet. Idag finns ett stort söktryck men alla beviljas inte stöd eftersom det inte ryms inom budget. Med högre budget ökar möjligheterna att komma ikapp "investeringskulden" i stallar. Viktigt är då att djurstallar premieras i urvalskriterier.

Dagens urvalskriterier för investeringsstöd och djurvälståndersättningar behöver ses över. Ofta likställs högre produktion med en ökad besättningsstorlek. I många befintliga lösdrifter kan dock åtgärder genomföras som ger bättre komfort för mjölkorna vilket leder till en ökad produktion med befintligt antal kor. Oavsett om ersättning ges inom ramen för investeringsstöd eller djurvälståndersättningar så bör åtgärder som höjer kokomforten och ger en bättre arbetsmiljö för både djur och människor värderas högre.

Vad gäller införande av fler djurvälståndersättningar så är en ersättning för betesdrift för mjölkkor önskvärt. I dagsläget går det inte med EU:s lagstiftning, därför är det av yttersta vikt att EU:s lagstiftning görs om.

- **Översyn av regler för djurvälståndersättningar i CAP**

Djurvälståndersättningar i CAP bör kunna ges även för åtgärder som ingår i nationell lagstiftning och praxis men som går utöver EU:s gemensamma djurskyddslagstiftning. Detta skulle kunna påverka konkurrenskraften inom EU positivt samtidigt som det ger ett incitament att jobba med ökad djurvälstånd. Inom nuvarande CAP har endast ett fåtal medlemsländer infört ersättningar för djurvälstånd, vilka haft fokus på mjölkkor och betesvistelse. Det är orimligt att det i vissa länder är möjligt att ersätta vissa åtgärder men inte i andra, särskilt när åtgärden ger ökade produktionskostnader och därmed påverkar konkurrenskraften.

- **Studier om omställning från uppbundna system till lösdrift ska inkluderas i forskningsutlysning**

Förslaget tar upp behovet av omställning i mindre mjölkbesättningar. Även för besättningar med nötköttsproduktion, främst dikor, finns ett behov av denna omställning. De mindre besättningarna har stor betydelse för att produktion av mjölk och kött ska finnas i hela landet. Detta är en viktig fråga för Sveriges beredskap och även generellt en viktig landsbygdsfråga. Det har visat sig svårt att genomföra omställningen framför allt i skogs- och mellanbygd. Att djuren blir kvar även i dessa områden har också stor betydelse för den biologiska mångfalden.

Att ställa om från uppbundna system till lösdrift är också en viktig djurvälfråga. Kunskapen om lösdrift finns redan idag till stor del, och vår bedömning är att det är satsningar för genomförandet som är viktigare än ytterligare studier.

- **Översyn av djurskyddskontroll på slakteri**

Att ha en rättssäker och transparent djurskyddskontroll på slakteri är viktigt, och påverkar lantbrukarens upplevelse starkt. Det är därför ett bra förslag att regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att ta fram och genomföra kalibreringsutbildningar avseende djurskydd för länsstyrelserna och för de officiella veterinärerna på slakterier. Branschaktörer bör inkluderas vid dessa utbildningar. På samma sätt är det bra om regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att göra en över syn och uppdatering av vägledningen för djurskyddskontroll på slakteri i den del som avser de officiella veterinärernas kontroll av djurskydd, liksom förslaget att regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att undersöka möjligheten att ge djurägare rätt till avstämning med officiell veterinär inför transport av djur till slakteri.

- **Möjliggöra för virtuella stängsel**

Både virtuella elstängsel och fysiska elstängsel ska omfattas av undantaget i 2 kap. 17 § djurskyddsförordningen. För djurägare erbjuder detta en möjlighet att minska kostnaderna och arbetet med att sätta upp och underhålla fysiska stängsel. Dessutom kan landskapet hållas öppet och mer tillgängligt, både för naturvård och för människor. Virtuella stängsel ger också större flexibilitet i hur betesmarker kan användas exempelvis i skogs- och mellanbygd, eftersom gränser enkelt kan justeras digitalt beroende på betesbehov eller miljöförhållanden. Främjar livsmedelsproduktion i fler delar av Sverige och ökar matberedskapen. De försök som gjorts visar på en god funktion och att djuren snabbt lär sig hur de virtuella stängslen fungerar.

- **Tillsätta utredning om viltskador**

Regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att utreda vilka effekter viltskadorna har för primärproduktionens lönsamhet och påverkan i övrigt på jordbruksverksamhet.

Viltskador begränsar hållbar livsmedelsproduktion påtagligt avseende skördebortfall men även avseende hållbarhet. Ser man till var livsmedelsproduktionen särskilt borde ha utrymme att öka är det i skogs- och mellanbygd med animalieproduktion. Här slår viltet hårdast på den enskildes lönsamhet och arealer riskerar att tas ur produktion.

I bedömningen om viltets kostnader och risker bör även riskerna för att viltet sprider allvarliga smittsamma djursjukdomar som mul- och klövsjuka beaktas.

Växas styrelse
/Magnus Carlman